



Adviezen voor sterk taalonderwijs in de klas

Wil je aan de slag om de basisvaardigheden taal-Nederlands van je leerlingen te versterken? Hieronder vind je adviezen over didactiek, samenhang, toetsing en organisatie.

Zorg voor een rijk taalaanbod

Door een rijk taalaanbod aan te bieden, ontwikkelen leerlingen een sterke taalbasis. Een rijk taalaanbod kenmerkt zich door gevarieerd taalgebruik, interactie, betekenisvolle contexten en een uitdagende inhoud. Bied teksten aan rondom een thema die oplopen in complexiteit waaraan je langere tijd werkt met de leerlingen. Verdiep je samen met de leerlingen in persoonsvormende, wereldoriënterende en mondiale thema's. Leerlingen leren vanuit diverse kanten de onderwerpen te benaderen, hierover in gesprek te gaan en hun eigen meningen en standpunten mondeling en schriftelijk te uiten en te bevragen.

Bevorder lees- en schrijfmotivatie

Lees- en schrijfmotivatie zetten een positieve spiraal in gang: een leerling die graag leest en schrijft, doet dat meer en beter. Om de lees- en schrijfmotivatie van leerlingen te ontwikkelen, is het belangrijk dat leerlingen een positief beeld hebben van zichzelf als lezer en schrijver. Ze krijgen gelegenheid dat positieve zelfbeeld te ontwikkelen, wanneer zij het idee hebben dat ze de lees- en schrijftaken aankunnen en wanneer ze moeilijke opdrachten met geschreven taal ervaren als een uitdaging. Van daaruit ontwikkelen leerlingen een intrinsieke motivatie om te lezen en schrijven.

Zet meertaligheid in bij het leren

Aandacht en waardering voor (thuis)talen en taalvariëteiten versterken het zelfvertrouwen en de motivatie van leerlingen. Ze voelen zich veiliger op school en leren openstaan voor andere talen en culturen. Bovendien helpt het benutten van alle talen in de klas bij het (verder) ontwikkelen van zowel de thuistaal als een nieuwe taal, waaronder het Standaardnederlands. Ook helpt het bij het leren van nieuwe kennis bij andere vakken.

Zorg voor samenhang tussen lezen, schrijven en mondelinge taalvaardigheid

Taalvaardigheden versterken elkaar. De ontwikkeling van mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid is namelijk nauw met elkaar verweven. Mondelinge taalvaardigheid vormt de basis voor schriftelijke taalvaardigheid. De lees- en schrijfvaardigheid van leerlingen vergroot je dus door ook een koppeling te maken met mondelinge taalvaardigheid.

Ook lees- en schrijfvaardigheid versterken elkaar. Zo vergroot schrijven de leesvaardigheid van leerlingen, bijvoorbeeld door te schrijven over de teksten die je leest. Andersom vergroot lezen de schrijfvaardigheid, bijvoorbeeld door leerlingen een instructieve tekst te laten bestuderen en ze vervolgens zelf een instructie te laten schrijven.

Besteed meer aandacht aan schrijven en mondelinge taalvaardigheid

Mondelinge taalvaardigheid en schrijven hebben op veel scholen minder prioriteit: er wordt relatief weinig aandacht aan deze vaardigheden besteed. Het accent ligt op lezen en taalverzorging, de makkelijk meetbare onderdelen. Alle taalvaardigheden zijn echter essentieel voor de taalontwikkeling en de ontwikkeling van de identiteit van leerlingen.

De taalvaardigheden versterken elkaar. Zo vergroot schrijven de leesvaardigheid van leerlingen en andersom, bijvoorbeeld door te schrijven over de teksten die je leest. En door met leerlingen in gesprek te gaan over teksten werk je aan mondelinge taalvaardigheid en vergroot je de leesvaardigheid. Dit geldt voor taal-Nederlands, maar ook zeker voor de andere leergebieden of vakken. Juist in een context waarin leerlingen vakkennis verwerven en opbouwen, ontwikkelen leerlingen hun mondelinge en schriftelijke vaardigheden.

Een taalbeleidsplan is nodig om goed taalonderwijs te ontwikkelen, waarbij alle taalvaardigheden goed tot hun recht komen.

Verbind de taalvaardigheden expliciet aan andere vakken

Taal is een essentieel leermiddel bij andere vakken. Leerlingen leren immers denken en redeneren door middel van taal. Andersom bieden andere vakken een rijke context voor taalontwikkeling. Leerlingen doen kennis op over vakinhouden door erover te lezen, te praten, te denken en te schrijven. Volop kansen dus om tijdens andere vakken ook gericht te werken aan leesvaardigheid, schrijfvaardigheid en mondelinge taalvaardigheid.

Start vanuit taaldoelen. Stem daar formatieve evaluatie en summatieve beoordeling op af

Het is belangrijk om toetsing en leeractiviteiten goed af te stemmen op de leerdoelen. In je onderwijs ga je uit van leerdoelen. Dat is je vertrekpunt. Je weet wat je leerlingen aan het einde van een schooljaar of periode moeten kennen en kunnen. Op basis daarvan bepaal je je leerdoelen. Vervolgens bedenk je op welke manier je gaat beoordelen of je leerlingen de leerdoelen hebben behaald. En je denkt na over hoe je zicht krijgt op het leerproces van je leerlingen. Tenslotte bepaal je welke activiteiten leerlingen helpen bij het bereiken van de leerdoelen. Dat noemen we constructieve afstemming.

Houd zicht op de doorlopende leerlijn van de taalvaardigheden

Om leerlingen verder te helpen in hun taalontwikkeling is het belangrijk om te weten waar leerlingen staan en naar welke doelen ze toewerken. Wat moeten leerlingen kennen en kunnen aan het einde van het schooljaar? Wat hebben ze nodig bij de overgang naar het vo? En wat moeten leerlingen beheersen als ze van de onderbouw naar de bovenbouw van het vo gaan? Om daar in je lessen goed op aan te sluiten, heb je zicht nodig op de doorlopende leerlijn van lezen, schrijven, mondelinge taal, taalbeschouwing en taalverzorging.